

SERRANO DAURA, Josep.
Història del dret hispànic
i de les seves institucions.
Dux, Barcelona, 2021.

Xavier Baró Queralt

Per a un profà en la matèria, la història del dret esdevé una disciplina tan important com poc fàcil d'assimilar. L'historiador ha de tenir un mínim coneixement, és clar, del conjunt de lleis i institucions jurídiques que s'han anat generant al llarg dels segles en un determinat territori, però tot sovint li manquen eines clares, concises i precises que l'ajudin a destriar el gra de la palla, l'anècdota d'allò que és essencial.

En aquest punt, cal congratular-se per la publicació de la segona edició del manual d'història del dret hispànic i les seves institucions publicat recentment per l'editorial Dux. Aquesta obra se'ns presenta, modestament, com la síntesi de "les lliçons del temari de l'assignatura d'història del dret que s'imparteix en el Grau en Dret de la Universitat Internacional de Catalunya" (p. 9). Com a manual compleix plenament el seu objectiu, car el text és clar, el redactat és entenedor i la subdivisió dels capítols en facilita enormement la lectura. Així doncs, sens dubte, el manual ajudarà l'alumnat en la seva tasca d'estudi sobre l'assignatura en qüestió.

Ara bé, el llibre del doctor Serrano no és només un manual més d'història del dret. I no ho és, segons el nostre parer, per dos motius. En primer lloc, perquè l'obra és el fruit d'una carrera extensa i dilatada, car no debades ara farà trenta anys que el doctor Serrano imparteix aquesta assignatura sobre la història del dret hispànic. Així, som davant d'una obra prou reelaborada, conseqüència de l'ampli domini sobre el tema que l'autor ha anat assolint al llarg dels anys. I això es percep en la claredat expositiva del text, fins i tot en qüestions més abstractes com el concepte d'història del dret (p. 13-14) o la configuració política i jurídica dels diferents territoris de la Corona d'Aragó (p. 173-216), un dels capítols més reeixits del llibre. En segon terme, Serrano sap exposar amb senzillesa la complicada relació entre el temps pretèrit (objecte d'estudi de l'historiador) i el llegat jurídic i institucional que sorgí en un determinat moment, i com aquest llegat de cada etapa històrica, a manera d'estrat, s'ha anat assentant. De fet, el doctor Serrano fa bo el paràmetre interpretatiu que Reinhart Koselleck apuntava en la seva obra intitulada *Los estratos del tiempo*. Així, per exemple, per entendre el dret medieval hispànic cal conèixer el llegat romà, bizantí i visigòtic, exposats en les lliçons segona i tercera del llibre (p. 19-56).

L'obra s'estructura en quatre parts ben diferenciades. Després d'una breu presentació (p. 9), el text se centra en "les fonts del dret a la Hispània romana, al regne visigòtic i als regnes hispànics medievals" (p. 13- 170), tot distingint, en aquesta segona edició, els quatre territoris que configuraven la Corona d'Aragó (el principat de Catalunya i els regnes d'Aragó, València i

Mallorca). Es mantenen els capítols dedicats a qüestions com la relació entre sarraïns, cristians i jueus (p. 57-74), el dret comú (p. 75-82), la Corona de Castella (p. 117-132) i el País Basc i Navarra (p. 133-142). La tercera part es dedica a les diverses institucions de dret públic, en la qual s'analitzen les institucions polítiques i administratives de la Catalunya medieval i moderna (p. 173-216), les conseqüències jurídiques i administratives que tingué la implementació de la monarquia borbònica al segle XVIII (p. 217-238), així com dos capítols dedicats al segle XIX (“L'estat constitucional”, p. 239-270; “La codificació”, p. 271-280). En aquest darrer apartat, resulta especialment interessant l'espai dedicat als precedents europeus (Prússia, Àustria i Baviera), així com la importància dels codis napoleònics. El darrer capítol del llibre té com a objecte d'estudi la Guerra Civil i l'entramat jurídic i institucional creat per la dictadura franquista, en el qual es remarca per què el règim franquista no creà ni aprovà cap constitució, car “la sola expressió de Constitució era reprovable per les connotacions que tenia, pròpies d'un estat liberal que era rebutjat” (p. 281). El capítol dedicat al franquisme es clou amb un fragment de l'exposició de motius de la Llei orgànica de l'Estat, número 1/1967, de 10 de gener, en què s'aprecia nítidament la concepció de la legislació que tenia el règim vencedor de la Guerra Civil. Per acabar, en darrer terme, una bibliografia (bàsica i complementària) permet al lector disposar d'una àmplia llista d'obres que el permetran aprofundir en diversos temes relacionats amb la temàtica del llibre.

Així doncs, som davant d'un llibre útil i necessari per als alumnes que cursen l'assignatura d'història del dret hispànic i de les seves institucions, però també—i sobretot— per a tot aquell qui vulgui conèixer quins han estat els fonaments històrics i jurídics que configuren el nostre present actual, de manera que l'obra de Serrano, hereva de l'escola historiogràfica d'autors com Josep Maria Font Rius i Víctor Ferro, esdevé una eina imprescindible per al lector interessat en la història del dret.

